

МЕДИЧНА СЕСТРА І НАУКОВИЙ СТУПІНЬ

В.А. Гайдуков, Д.К. Осипчук

Буковинський державний медичний університет

NURSE AND DOCTORATE

V.A. Gaydukov., D.K. Osypchuk

Bukovinian State Medical University

Резюме. Ссилаючись на Закон України «Про вищу освіту» обґрунтовується необхідність здобуття на третьому рівні вищої освіти зі спеціальності «Сестринська справа», після закінчення магістратури, академічного ступеня – доктор філософії. Ми стверджуємо, медичні сестри з науковими ступенями зроблять медсестринську галузь України успішною і таку, що має тенденцію до саморозвитку.

Summary. Referring to the Law of Ukraine «On Higher Education», the necessity of obtaining on the third level of higher education in nursing specialty postgraduate academic degree of Doctor of Philosophy is proved. We affirm that nurses with doctor's degree will be able to make nursing sector of Ukraine more successful and to facilitate self-development of the sphere.

Вступ. З 1994 року Буковинський медичний університет почав тернистий шлях набуття досвіду навчання спеціалістів «Сестринська справа» в закладі IV рівня акредитації. У 1998 році відбувся перший випуск помічників лікарів, який був спробою у бажанні створити свою ступеневу освіту в медсестринстві. На Першому всеукраїнському з'їзді молодших медичних та фармацевтичних спеціалістів України (1999 р.), який проходив у Чернівцях, було започатковано новий зразок кваліфікаційного рівня медичної сестри та ступеневу освіту в медсестринстві, який відповідав міжнародним стандартам медсестринської освітнянської діяльності. За два десятиліття Буковинський державний медичний університет випустив 453 медичних сестри-бакалавра (143 з них навчалися за неповним робочим тижнем), 82 лікарі, які отримали другу медичну освіту – медична сестра-бакалавр, 26 медичних сестер-магістрів, що було вагомим внеском у вирішенні як кадрових питань, так і становленні ступеневої освіти у сестринській професії.

З випуском медичних сестер-магістрів ми завершили ступеневу освіту за Національними стандартами зі спеціальності «Сестринська справа». Сучасні навчальні плани, нові програми стали основою підготовки медичних сестер і продиктовані сучасними вимогами конкурентної спроможності в європейській спільноті.

Потрібно відзначити, що наші реформи медсестринської освіти визнані за кордоном, наші медичні сестри працюють в усіх кутках світу.[2].

Ступенева освіта медичних сестер зробила великий прорив в усучасненні українських спеціалістів зі «Сестринської справи». Разом з тим, це породило низку проблем. Основними з яких є – неузгодженість змісту ступеневої підготовки фахівців та суттю їх використання, недостатньо розроблена нормативно-правова база по використанню фахівців сестринської професії, невизначений статус освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра. З філософської точки зору такі проблеми є дитячими хворобами, якими повинна перехворіти українська сестринська справа.

Основна частина. На фоні успіхів і окремих проблем в освіті медичних сестер прийшов час вирішити питання про академічні ступені у фахівців «Сестринської справи» – доктор філософії, доктор з сестринської справи. Закон України «Про вищу освіту» стверджує: «Доктор філософії – академічний і одночасно перший науковий ступінь, що здобувають на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра, здобутого за освітньо – науковою програмою у відповідній галузі знань».

З цього випливає, що медична сестра-магістр має право здобути науковий ступінь доктора філософії. Проте, як стверджують юристи, мати право – це не означає, що воно може бути реалізовано. Щоб здійснити цю мрію медичної сестри-магістра, нам потрібно продовжувати розвивати

сестринську справу, як науку і розглядати цей рух, пріоритетним напрямом подальшого реформування системи підготовки медичних сестер і визнати його Національною доктриною розвитку цієї галузі.

Чому це питання на часі і його потрібно вирішувати вже сьогодні? Серед основних причин є наступні. Світовий досвід стверджує, що люба галузь, в тому числі «Сестринська справа», у своєму становленні і розвитку може бути успішною і завершеною лише тоді, коли вона спирається на дослідження науковців. Саме медичні сестри з їх науковими ступенями зроблять сестринство України самодостатнім і таким, що має тенденцію до саморозвитку.

В іншому випадку наші медичні сестри як і раніше будуть на побігеньках у фахівців з лікувальної справи, а «вписувати» їх у європейський медичний простір будемо шляхом запровадження зарубіжних навчальних планів та програм.[3]. На нашу думку українське медсестринство може мати не тільки свою національну особливість, а і вносити свої ідеї, доробки у розвиток світового сестринства.

Не менш вагомим аргументом на користь наукових ступенів у фахівців сестринської справи є викладацька діяльність у коледжах і закладах III-IV рівнів акредитації. І знову потрібно звернутись до сестринства Північної Америки і Європи. В їхньому навчальному процесі ретельно витримується фаховість при проведенні практичних занять і лекцій, для них є норма, поки медична сестра навчає медичну сестру. З цього приводу у нас до сьогоднішнього дня ведуться дискусії, а фахівці лікувальної справи продовжують навчати фахівців сестринської справи, що суперечить не тільки світовому принципу освітницької діяльності а і здоровому глузду. Хочемо нагадати, що лікаря навчають спрямовувати свої зусилля на хворобу: виставити вірний діагноз і назначити правильне лікування, тоді як зусилля медичної сестри направлене на людину і в її обов'язки входить догляд за хворими, немічними пацієнтами. У викладацькій діяльності лікар досконало може презентувати лекцію медичним сестрам з гіпертонічної хвороби, тоді як їм потрібно знати і вміти проводити догляд за хворими з гіпертонічною хворобою. Гіпертонічна хвороба і догляд за хворими з гіпертонічною хворобою все ж таки різні речі. З цього приводу ми мали зауваження американської спільноти медичних сестер у лиці Білла Колемана, коли він запропонував вигідний для нас спільну освітню програму між організацією «Nurses international» та українськими медсестринськими освітніми закладами. Згідно цього проекту ми мали можливість за контрактом навчати медичних сестер для охорони здоров'я США.

Білла Колемана влаштувало все: вартість контракту (по семестрова оплата нижча у 7 разів), оснащення кімнат практичної підготовки (ми користуємося якісними фантомами та муляжами, які вироблені у США), спрощений доступ

студентів до роботи в клініці, якісне навчально-методичне забезпечення навчального процесу, вільне володіння англійською мовою викладачів, які будуть вести заняття. Одного не міг збагнути американець, чому фахівці лікувальної справи будуть здійснювати навчальний процес у сестер, чому медичну сестру навчає лікар?

Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського, погоджуючись з цим зауваженням за короткий час, за різницею навчальних планів навчав 20 лікарів сестринській справі, які отримали другу медичну освіту – медична сестра-мігістр. Не дивлячись на проведenu роботу навчальними медичними закладами України, втілити цей проєкти у життя не вдалося. Не виключна можливість, що причиною цього була нефаховість викладачів, які мали навчати медичних сестер для лікувальних закладів США.

Маючи нечисленний прошарок медичних сестер-магістрів, уже сьогодні можна було б на конкурсній основі залучати їх до навчання медичних сестер у закладах III – IV акредитації. Проте адміністрація університетів вимагає від викладачів наукових ступенів, бо це суттєво впливає на рейтинг університету. А так як медична сестра-магістр навіть у перспективі не може мати наукової ступені, то їй відмовлять у цій діяльності і на її місце беруть лікаря з науковою ступінню, що не справедливо і не вірно.

Вирішення питання про академічні ступені в сестринській справі вимагає від нас визначити практичні шляхи підготовки таких науковців. Є позитивний, вивірений часом досвід, як у Європі, наприклад Градська школа, так і у Північній Америці – Канадська школа. Основою їхньої підготовки є гуманістична спрямованість і автономність медичного працівника, що базується на основах Всесвітньої організації охорони здоров'я. Такі базові підходи створюють умови для формування якісного нового типу медичних сестер, які спроможні приймати компетентні рішення, займатися науковою діяльністю, викладати в закладах III-IV рівнів акредитації. Такий підхід дасть визнати професію медичної сестри незалежною, що підвищить якість практичної діяльності, зростання мотивації до вибору медсестринської спеціальності, зменшить плінність кадрів із медсестринської галузі.

Що стосується навчальних планів, програм та термінів навчання нам потрібно керуватися міжнародними стандартами, які прийняті у 2000 році Міжнародною мережею Докторської Освіти з Медсестринства.

Як стверджують фахівці з педагогіки, навчання в докторантурі повинно тривати 3 – 5 років. Програми докторантури з медсестринства мають бути цілеспрямованими, адаптованими до обраного напрямку спеціальності за якою здійснюється підготовка і ґрунтуватися

на поглибленій підготовці лідерів-менеджерів практичного медсестринства, лідерів-дослідників у галузі «Сестринської справи», лідерів-теоретиків, які розробляють і реформують медсестринську освіту, педагогіку та психологію в медсестринстві.[1].

На нашу думку, нам потрібно починати готувати докторів філософії, які будуть формувати викладацький склад університетів де є медсестринські факультети. Адже цим самим ми створимо умови, коли медична сестра буде навчати медичну сестру.

Щодо вченої ради де може проводитись захист дисертацій зі спеціальності «Сестринської справи», то у нас є великий вибір. Це може бути Буковинський державний медичний університет де є вчена рада з сестринської справи та лабораторної діагностики з досвідченими фахівцями в цих галузях, Житомирський інститут медсестринства, Тернопільський інститут медсестринства та ін.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що в Україні завершена ступенева освіта медичних сестер. Вітчизняна охорона здоров'я отримала компетентних медичних сестер-бакалаврів та медичних сестер-магістрів. Не дивлячись на невизначеність нормативно-правової бази статусу освітньо кваліфікаційних рівнів у медсестринській галузі настав час завершити формування компетентного фахівця сестринської справи через отримання наукових ступенів доктора філософії, доктора сестринських наук. З однієї сторони, це дасть поштовх до розвитку українського медсестринства, зробить його самодостатнім і таким, що має тенденцію до розвитку, з другої сторони, ми виконаємо вимогу Всесвітньої організації охорони здоров'я, – навчання з сестринської справи здійснюється за умови залучення кваліфікованих медичних сестер. Саме такий контекст реформування медсестринської освіти буде доцільним і дасть нам можливість бути зорієнтованими на європейський простір.

Література

1. Лавриш Ю.Д. Професійна підготовка медичних сестер в університетах Канади: автореф. док. на здобуття наукового ступеня канд. педагогічних наук: спец. 13.00.04. «Теорія Ю.Д. Лавриш – К., 2008. – 23с.
2. Лазоришенець В.В. Розвиток мед сестринської ступеневої освіти? Лазоришенець В.В., банчук М.В., Волосовець О.П., Чернишенко Т.І. ? ? магістр медсестринства .-2009.-№2.-С.5-12.
3. Шатило В.Й. Роль і місце медичної сестри з вищою освітою в удосконаленні системи підготовки кадрів і покращенні якості медичної допомоги. Шатило В.Й. ?? Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. – 2010. – С. 14-20.

УДК 616.1/9:159.955]:378.147

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ: СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЗАСАДАХ

*Н.К. Гребень, Л.І. Остапук, М.Р. Мруга, О.В. Стеченко
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця*

Вступ. В Комюніке міністрів освіти Європи в Бухаресті (2012р) зазначено про консолідацію європейського простору вищої освіти та рекомендовано використання взаємного обміну досвідом між країнами Європи – учасницями Болонського процесу.

У 2011 році НМУ імені О.О. Богомольця став учасником Великої Хартії університетів. Цим актом Університет підтвердив свою належність до академічної співдружності університетів Європи і, як сучасний вищий медичний

навчальний заклад, будує свою діяльність та створює науково-методичний супровід інноваційного розвитку відповідно до її принципів [1].

Основним пріоритетом розвитку медичної освіти є впровадження в навчальний процес сучасних педагогічних досягнень, особливо в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу. Сучасна медична освіта потребує постійного вдосконалення навчально-методичних підходів до підготовки лікарів, внесення доповнень до